

Posudek na diplomovou práci Nikolý Domanjové „Archetypy v řecké mytologii“

Téma práce je natolik široké, že k němu lze přistoupit různými způsoby, ať již s důrazem na specifičnost řecké mytologie, z níž vyrostla řecká filozofie, nebo s orientací na její „postavy“, příběhy a „stěžejní linie“ vyprávění, které vytváří to, co např. J. Pushvel nazývá „univerzálním mýtem“. Snad nejzřejměji se však nabízí otázka „archetypu hrdiny“ v řecké mytologii – a právě tu si zvolila autorka za předmět svého zkoumání.

Atraktivnost i zdánlivý předpoklad kontinuity sledování tohoto problému však zastírá mnohovrstevnatost a mnohdy i nejednoznačnost charakteristik řeckých mytologických hrdinů, a pak nelze než přiznat svou naivní samozřejmost, s níž jsme přivykli přisuzovat hrdinům „démonizaci“ ve smyslu představy hrdiny jako nikdy a v ničem neselhávajícího „ideálu“ s pouze a jedině kladnými vlastnostmi. Takoví však nejsou ani Odysseus, Achilles, Hérakles, Perseus a mnozí další. Přesto nějakým způsobem ztělesňují onen archetyp hrdiny; možná právě proto...

V obsahu předložené diplomové práce můžeme rozlišit teoretickou část a část „empirickou“, obsahující s průzkumové šetření.

Teoretickou část práce tvoří kapitoly 1. Mytologie (s. 10 – 22), 2. Pojetí archetypu (s. 22 – 30), 3. Odysseus (s. 30 – 41) a 4. Achilleus (s. 41 – 50).

V první kapitole autorka sleduje formulování „definice“ mýtu a uvádí několik jejich vymezení. Proti tomu není co namítnout, nicméně je škoda, že tu chybí diferenciace mezi pojmy mýtus a mytologie, které jsou v odborném diskurzu rozlišovány (a je jim věnována pozornost i v autorkou uvedené publikaci v seznamu literatury Mýtus, Epos a Logos), a z filozofického hlediska by tu neměly být opomenuty ani Patočkovy práce, které vynikajícím způsobem uvádějí čtenáře do způsobu myšlení „mýtického člověka“ a vůbec do tzv. mýtické atmosféry.

V kapitole druhé, nazvané „Pojetí archetypu“ autorka seznamuje s Jungovou teorií archetypů neodmyslitelně propojenou s dalším pojmem: kolektivní nevědomí. Autorka tu vychází z Jungova díla „Archetypy a nevědomí“, ale její referenční výklad je přece jen limitován absencí hlubší a komplexnější znalostí prací C. G. Junga; proto místy její formulace/tvrzení působí „ploše“ a místy jsou i diskutabilní. Tato diplomová práce ovšem není psychologická a je třeba vzít v úvahu i to, že s Jungovou teorií archetypů se autorka při psaní práce seznamovala poprvé (viz s. 78). Tuto poznámku formuluji spíše jako reakci na autorčino příliš ambiciózní tvrzení na s. 78, kde prohlašuje, že „nyní jsou jí Jungovy představy o archetypech a kolektivním nevědomí jasné.“

Kapitola 3. a 4. (s. 32 – 50) vypráví příběhy Odyssea a Achillea. Dle mého názoru by mohly obsahovat větší autorčinu invenci v tom smyslu, že by konkrétněji a explicitně v podobě svého komentáře ilustrovala jejich „rasy“ (znaky, charakteristiky), např. kde se u nich objevují shodně a kde naopak divergentně v jejich jednání. Na druhé straně ale velmi oceňuji, že autorka k tomu prostudovala více interpretací a pro svou práci vybrala několik z nich, které konvenují.

V druhé části své práce provedla autorka dotazníkový průzkum u gymnaziálních studentů, zaměřený na jejich znalosti mýtických hrdinů, ale i jejich představy a názory o tom, kdo, proč a jaký je hrdina. Znění dotazníkových otázek uvádí na s. 54 – 55 a velmi přehledně pak u každé otázky uvádí i autentické odpovědi studentů. Doplnuje je svým zhodnocením, k němuž přistupovala poctivě, odpovědně a reflektovaně. Tento nápad považuji zvláště vzhledem k autorčině pedagogické profilaci za velmi vhodný a – jak se ukázalo – i za pozoruhodný (namátkou viz odpovědi na s. 58, 65, 68, 70, 71). Nepotvrdily se tu autorčiny obavy z neznalosti řeckých mytologických hrdinů, ani z různých podob „bojkotu“ tohoto průzkumu

(zesměšnění, nevyplnění dotazníku, zlehčování, ironie). Naopak lze říci, že studenti se nad otázkami ochotně a hlouběji zamýšleli.

Z formálního hlediska bych autorce vytkla jistou nepozornost ve stylistice (viz např. „mimojiné“ na s. 28 nebo „nabytí“ na s. 52) a chybně uvádí autora publikace Mýtus, epos a logos v Seznamu literatury.

Jako vedoucí této diplomové práce připojuji informaci, že diplomantka průběžně využívala konzultací, a mnohé z připomínek dokázala reflektovat. S velkým zaujetím přistupovala zvláště k druhé části práce, kterou nepojímala jen jako „doplňkovou“, ale s opravdovým zájmem (i zvědavostí) na odpovědi studentů.

Diplomovou práci N. Domanjové jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze 9. 5. 2011

PhDr. Věra Jirásková, Ph.D.